

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

BRNO 1967

VÝZKUM NITRANSKÉHO POHŘEBIŠTĚ V HOLEŠOVĚ 1966

Okres Kroměříž

JAROMÍR ONDRÁČEK

Tab. 6, 7, 35

Výzkum navázal na práce v předchozích letech a na pozemcích JZD Všetuly byla prozkoumána plocha 33 × 22 m. Kromě toho byly vyhloubeny podél hlavního odvodňovacího kanálu tři menší sondy (9,5 × 2 m). Celkem se podařilo zachytit 97 hrobů nitranských a další 3 hroby kultury zvoncovitých pohárů.

Nitranské hroby vykazovaly značnou hustotu, byly většinou orientované ve směru Z—V a kostry v nich ležely buď na pravém boku hlavou k západu, nebo na levém boku hlavou k východu. Výjimky byly vzácné a zvláště v blízkosti hrobů kultury zvoncovitých pohárů se někdy vyskytla i orientace S—J nebo J—S. Některé hroby se vzájemně překrývaly. Keramické milodary se vyskytovaly jen neobyčejně vzácně a z ostatních byly nejčastější drátěné ozdoby, vrbové listy, skleněné a kostěné korálky, pazourkové šipky a úštěpy. Vyskytl se i měděný nožík, terčovitá jehlice, spirálovitý náramek, tenké tyčinkovité náramky, trubičky z náhrdeníků, dýky, měděná náušnice podobná příkazské (srv. J. Wanke!, ČVMSO VI, 1889, obr. na str. 97, č. 1), měděné plíšky, kostěný sekermolat, kančí kly, kostěná šidélka, zvířecí žebra, kamenné nátepní ploténky s otvory i bez otvorů a zlomek masivního měděného předmětu (patrně kopí).

Hroby kultury zvoncovitých pohárů byly ve dvou případech kostrové a zemřelí v nich spočívali na levých bocích hlavami k severu. Třetí hrob byl žárový a při spálených kostech se našla jen nátepní ploténka. Jeden z kostrových hrobů obsahoval dva červené zvoncovité poháry, mísu na nožkách, nátepní ploténku, pazourkové úštěpy a kostěný knoflík s v-vrtáním. V druhém hrobě byla miska, dva baňaté hrníčky, několik střepů a pazourek.

Z přítomnosti zvoncovitých hrobů na nitranském pohřebišti nelze zatím činit velké závěry, ale je nápadné, že v sousedství hrobů kultury zvoncovitých pohárů jsou některé pohřby nitranské stejně orientované a ve dvou z nich se vyskytly i menší kamenné ploténky se dvěma otvory.

Na holešovském pohřebišti bylo doposud prozkoumáno přes 200 nitranských hrobů a podle dosavadních poznatků můžeme říci, že směrem od jihu k severu přibývá hrobů s vrbovými listy a ubývá hrobů s keramikou. Objevují se i nepravidelně rozptýlené kúlové jamky, které lze však pro nedostatek nálezu těžko datovat. Jsou však zřejmě mladší než nitranské hroby, které jsou jimi v několika případech porušeny. Výzkum v Holešově bude pokračovat i v následujících letech.

GRABUNG DES NITRANER GRÄBERFELDES IN HOLEŠOV 1966

Bezirk Kroměříž

Die Grabung knüpfte an die Arbeiten aus den vorhergehenden Jahren an. Auf den Grundstücken der LPG Všetuly wurde eine Fläche von 33 × 22 m durchforstet. Ausser diesem sind längs des Hauptentwässerungskanales 3 kleinere Sonden (9,5 × 2 m) gelegt worden. Insgesamt gelang es 97 Gräber der Nitraner Gruppe und weitere 3 Gräber der Glockenbecherkultur zu erfassen.

Die Nitraner Gräber wiesen eine ziemliche Dichte auf, sie waren grösstenteils von W—O orientiert und die Skelette lagen entweder auf der rechten Seite mit dem Kopf nach Westen oder auf der linken mit dem Kopf nach Ost. Ausnahmen waren selten und besonders in der Nähe von Gräbern der Glockenbecherkultur kam manchmal auch die Orientierung von N—S oder S—N vor. Einige Gräber überlappten sich gegenseitig. Keramische Beigaben kamen nur sehr selten vor und von anderen war am häufigsten Drahtschmuck, Weidenblätter, gläserne und beinerne Korallen, Feuerstein-Pfeilspitzen und -Absplisse vertreten. Man fand auch ein kleines Kupfermesser, eine Scheibenkopfnadel, ein spiralförmiges Armband, dünne stäbchenförmige Armbänder, Röhrchen von Halsbändern, Dolche, ein kupfernes Ohrgehänge, ähnlich jenem aus Příkazy (vergl. J. Wankel, ČVMSO VI, 1889, Abb. S. 97, Nr. 1), Kupferbleche, eine beinerne Streitaxt, Eberzähne, beinerne Pfiemen, Tierrippen, steinerne Armschutzplättchen mit Öffnungen, aber auch ohne diese und das Bruchstück eines massiven Kupfergegenstandes (offensichtlich Lanzenspitze).

Die Gräber der Glockenbecherkultur waren in zwei Fällen Skelettbestattungen und die Verstorbenen lagen auf der linken Seite mit dem Kopf nach Norden. Das dritte war ein Brandgrab und bei den verbrannten Knochen fand man nur ein Armschutzplättchen. Eines der Skelettgräber enthielt zwei rote Glockenbecher, eine Fußschale, eine Armschutzplatte, Feuersteinabsplisse und einen beinerne Knopf mit V-Durchbohrung. Im zweiten Grab war eine Schale, zwei bauchige Näpfe, einige Scherben und ein Feuerstein.

Von der Anwesenheit der Glockenbecher-Gräber auf dem Nitraner Gräberfeld können vorläufig keine grossen Schlussfolgerungen gezogen werden, aber es ist auffallend, dass in unmittelbarer Nähe der Gräber der Glockenbecherkultur einigegleich orientierte Nitraner Bestattungen sind und in zwei von diesen kamen auch kleinere steinerne Plättchen mit zwei Öffnungen vor.

Auf dem Gräberfeld in Holešov sind bis jetzt über 200 Nitranner Gräber durchforscht worden und nach den bisherigen Erkenntnissen können wir sagen, dass von Süden nach Norden Gräber mit Weidenblättern zunehmen und Gräber mit Keramik abnehmen. Es kommen auch unregelmässig verstreute Pfostengruben vor, die schwer datierbar sind, da es an Funden mangelt. Sie sind offensichtlich jünger als die Nitranner Gräber, die durch diese in einigen Fällen gestört sind. Die Grabung in Holešov wird auch in den folgenden Jahren weiter fortgesetzt.

K CHEMICKÉ CHARAKTERISTICE MĚDĚNÝCH PŘEDMĚTŮ NITRANSKÉ SKUPINY Z HOLEŠOVA

Okres Kroměříž

LADISLAV PÁGO

Systematický archeologický výzkum pohřebiště nitranské skupiny v Holešově, okres Kroměříž, prováděný od roku 1964, přinesl již řadu důležitých výsledků. Současně je prováděn i chemický výzkum kovových předmětů z této lokality, jehož význam spočívá především v řešení problematiky pravěké těžby mědi, její výroby a zpracování. Spektrální analýzy z tohoto období, prováděné u některých slovenských materiálů, potvrdily, že jde o domácí výrobu, opírající se o bohatá ložiska měděné rudy na Slovensku.¹ V období nitranské skupiny rozvinula se bezpochyby i těžba mědi a její zpracování ve slovenské oblasti. Zdá se však býti dosti problematické, že by předměty s větším obsahem arsenu (As) vznikly v této době z uměle připravené slitiny mědi s arsenem. Pravděpodobnější je domněnka, že jde o surovinu získanou nedokonalou separací doprovodných prvků obsažených v měděných rudách při pravěké výrobě mědi. Ve slovenských měděných kyzech se totiž velmi často vyskytuje až několik procent arsenu, stříbra i antimonu. V současné době připravujeme tabulku charakteristických stopových prvků slovenských ložisek měděné rudy, která bude jistě dobrou pomůckou při posuzování provenience kovu v nejstarších předmětech z našeho území. Tím bude také blíže určena široká oblast tzv. východní mědi.

Spektrální analýzou kovových předmětů z jednotlivých hrobů pohřebiště nitranské skupiny v Holešově, okres Kroměříž, bylo zjištěno následující složení:

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.

Redaktoři: Dr. J. Říhový a dr. I. Peškař

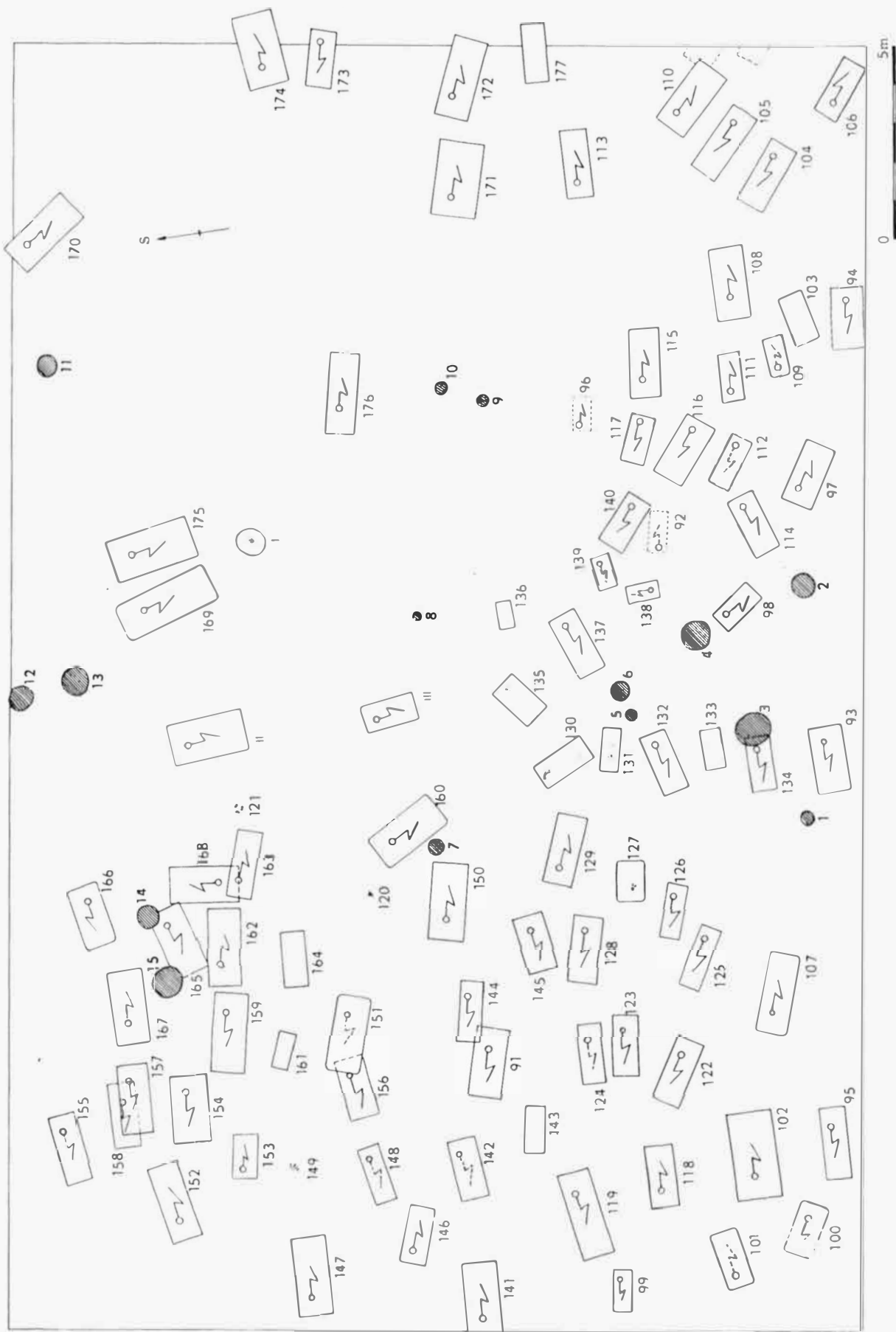
Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: B. Ludikovská

Na titulní stránce: Bronzové kování ze slovanského hradiska v Mikulčicích

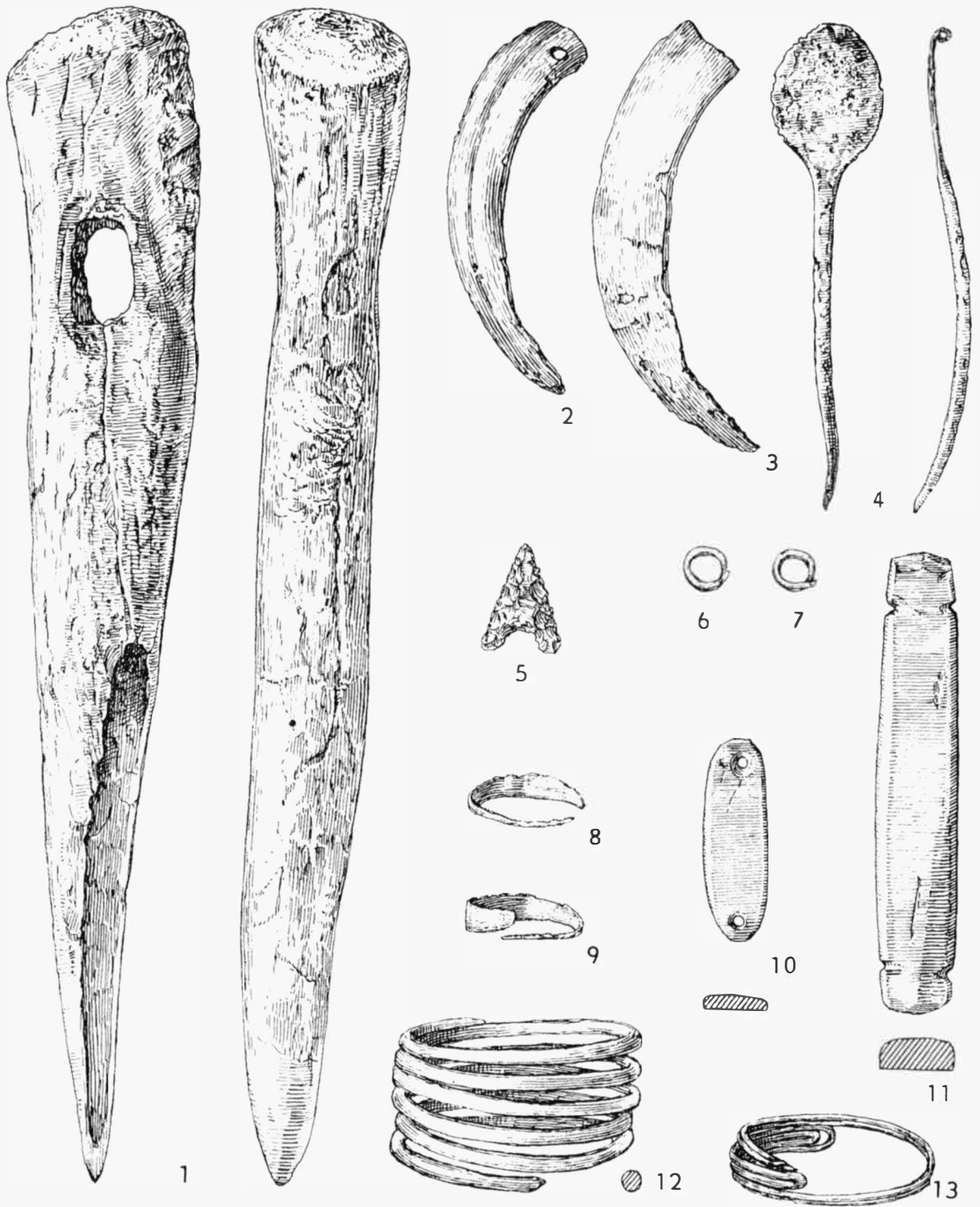
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.

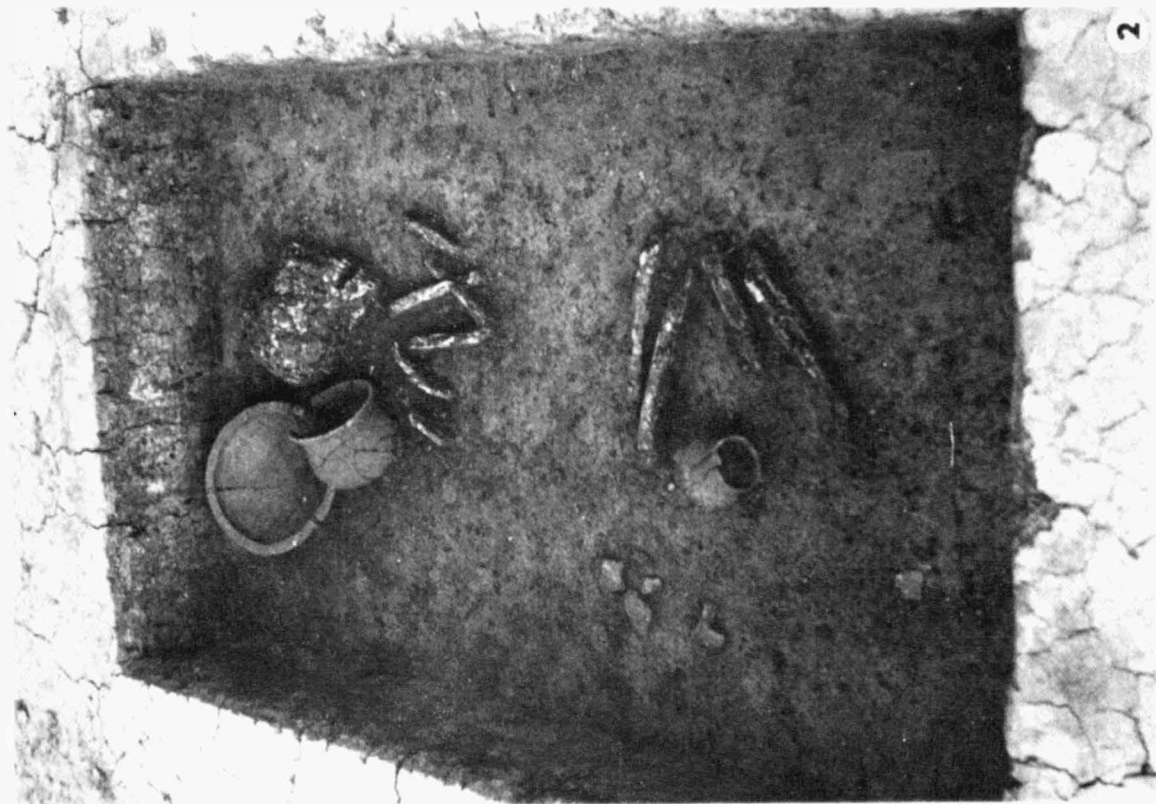
Tab. 6

Holšov (o. Kroměříž). Pohřebiště nitranské skupiny. Plán výzkumu 1966. (Římskými číslicemi jsou označeny hroby kultury zvoncovitých pohárů). — Graberfeld der Nitra-Gruppe. Plan der Grabung 1966. (Mit römischen Ziffern sind Gräber der Glockenbecher Kultur bezeichnet). Kresba (Zeichnung): R. Skopal.

Tab. 7

Holešov (o. Kroměříž). Pohřebiště nitranské skupiny. Výběr nálezů z hrobů. — Gräberfeld der Nitra-Gruppe. Auswahl an Funden aus Gräbern 1 = $\frac{1}{2}$; 2--13 = $\frac{2}{3}$.

Tab. 35

Holešov (o. Kroměříž). Pohřebiště nitranské skupiny. 1 – Hrob č. 141; 2 – Hrob III (kultura zvoncovitých pohárů).
Gräberfeld der Nitra-Gruppe. 1 – Grab Nr. 141; 2 – Grab III (Glockenbecherkultur).